

Přechodně chráněná plocha Rameno u Stříbrného rybníka

PaF
UNIVERZITA
HRADEC KRÁLOVÉ

rdest dlouholistý
(*Potamogeton praelongus*) (1)

letecký pohled na lokalitu

pohled na rameno u Stříbrného rybníka (2)

zaústění ramene do řeky Orlice
místo výskytu rdestu dlouholistého (3)

zaústění Stříbrného potoka do ramene
rozdělení na průtočnou a neprůtočnou
část (4)

Biologie rdestu dlouholistého

Rdest dlouholistý je vytrvalá vodní rostlina s dlouhým oddenkem. Lodyha může být až 1m dlouhá, jednoduchá nebo větvená, v uzlinách střídavě lomená. Vytváří pouze ponořené listy, 50 - 180 mm dlouhé a 14 - 40 mm široké. Jsou průsvitné, svěže až tmavě zelené. Vzplývavé (na hladině plovoucí) listy nikdy netvoří. Květenstvím jsou klasy, které se vždy vyvíjí nad vodní hladinou a bývají 25 - 55 mm dlouhé. Kvete v červnu až v srpnu. Plody jsou tmavě zelené.

Druh se rozmnožuje vegetativním i generativním (pomocí semen) způsobem. Převládá vegetativní rozmnožování probíhající oddělováním prýtlů (např. při povodních) nebo rozrůstáním oddenku. Generativní reprodukce a biologie klíčení nejsou u tohoto druhu dostatečně známy. Z realizovaných testů vyplývá velmi nízké procento klíčivosti semen. Nejúspěšněji klíčí semena vystavená přeschnutí.

Hlavním růstovým obdobím pro prýty a listy je konec dubna až konec srpna. Od začátku srpna do konce října listy postupně odumírají. Přezimuje pouze oddenek, ze kterého již v březnu vyrůstají nové prýty.

Ekologie druhu

Rdest dlouholistý se přirozeně vyskytuje v řekách, ve slepých ramenech řek a někdy i v rybnících. Dává přednost čistším, chladnějším vodám s písčítým, popř. bahnitým dnem v hloubce kolem 1 – 2 m. Lze jej považovat za indikátor čistých vod. Upřednostňuje vody bohaté na vápník (pH okolo 8). Špatně roste v mělkých, prohřátých, přímo osluněných vodách. Vyhovuje mu mírné zastínění vodní hladiny břehovými porosty.

Celkové rozšíření druhu

Rdest dlouholistý roste výhradně na severní polokouli. V Evropě zasahuje až do severní Skandinávie, na jihu do jižní Francie k Alpám. Zcela chybí ve Středomozí. V přibližně stejných zeměpisných šířkách se vyskytuje i v Asii a Severní Americe. Všude je vzácný.

Rozšíření druhu v ČR

V současné době se rdest dlouholistý v ČR vyskytuje pouze na této jediné lokalitě. Současná populace čítá několik trsů (do 50 prýtlů), které rostou v dolní části ramene v místě zaústění do řeky Orlice.

Dříve byl vzácně roztroušen v nížinách a pahorkatinách v severních, východ-

Přechodně chráněná plocha Rameno u Stříbrného rybníka byla vyhlášena v roce 1998 za účelem zajištění ochrany kriticky ohroženého druhu rostliny rdestu dlouholistého (*Potamogeton praelongus*), který se dnes vyskytuje v rámci celé České republiky na této jediné lokalitě.

Výměra území je 1,6065 ha. Rameno zaústí na levém břehu do řeky Orlice. Ve střední části do něj ústí Stříbrný potok, který rozděluje rameno na dvě části se zcela odlišnými podmínkami, dolní mírně průtočnou část a horní neprůtočnou část.

Příčiny ohrožení druhu

Hlavní příčinou vyhynutí rdestu dlouholistého je **eutrofizace vody i sedimentu způsobená splachováním živin ze zemědělských ploch a komunálním znečištěním**. Vysoký obsah živin se ve vodě projevuje vegetačním zákalem, který zapříčiňuje zastínění rostlin a tím i snížení fotosyntézy a tvorby biomasy.

Na své poslední lokalitě je druh též ohrožen **zanášením ramene sedimentem bohatým na živiny a usazováním jemných částic na rostlinách**. V sedimentu dochází k rozkladu a vzniku toxických látek, které následně způsobují otravu podzemních orgánů rostlin.

Ochrana druhu

Od svého vyhlášení roku 1998 byla přechodně chráněná plocha ponechána spontánnímu vývoji. V roce 2000 vypracovala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky záchraný program pro rdest dlouholistý. V prosinci 2001 byla zahájena **první fáze odbahnění slepého ramene**, a to v prostoru mezi přítokem Stříbrného potoka a prvním záhybem ramene ve směru k Orlici. V roce 2002 byl **prokácen břehový porost** - převážně geograficky nepůvodní kanadské topoly, které značně zastiňovaly vodní hladinu a zároveň byly zdrojem velkého množství organického materiálu, který se ukládal v rameni. Až v roce 2003 schválilo Ministerstvo životního prostředí vypracovaný záchraný program. V srpnu roku 2003 následovalo **odbahnění části slepého ramene mezi zaústěním do Orlice a nejbližším záhybem ramene sacím bagrem** (mokrá cesta). V místech bezprostředního ohrožení sacím bagrem byly rostliny rdestů vyjmuty a přechovány v nádobách a po dokončení prací byly navraceny zpět na lokalitu.

Další znečišťování ramene Orlice je kritické pro další existenci tohoto druhu. Proto v lokalitě probíhá každoroční sledování chemických a mikrobiologických vlastností vody, v delších intervalech i rozbory sedimentu ze dna ramene.

Výrazně horší kvalita vody i sedimentu je v horní části ramene nad zaústěním Stříbrného potoka přímo pod chatovou osadou, což jsou zároveň nejvzdálenější partie od proudící vody v řece Orlici.

Dalším závažným problémem je zanášení slepého ramene písčítým sedimentem, který se ukládá především v místě pod zaústěním Stříbrného potoka. Vysoký objem tohoto sedimentu přinášený Stříbrným potokem souvisí se změnami, které nastávají v celém jeho povodí. Z těchto důvodů bude v nejbližší budoucnosti nutné provést nezbytná opatření k zachycení sedimentu v povodí Stříbrného potoka tak, aby se minimalizovalo zanášení slepého ramene. Poté bude žádoucí dokončení odbahnění celého slepého ramene.

Další možností záchranu rdestu dlouholistého v České republice je jeho kultivace a **vysazování vypěstovaných rostlin na nových vhodných lokalitách v Poorličí**. V současné době tato záchraná kultivace existuje ve sbírce vodních a mokřadních rostlin v Botanickém ústavu Akademie věd České republiky v Třeboni. První pokusné výsadby rostlin z tohoto zdroje na vybrané lokality již proběhly, dosud však neúspěšně.

Společně se rdestem dlouholistým v této lokalitě rostou další vodní rostliny

stulík žlutý
(*Nuphar lutea*) (5)

silně ohrožený rdest alpský
(*Potamogeton alpinus*) (6)

rdest tupolistý
(*Potamogeton obtusifolius*) (7)

zanášení ramene sedimenty pod zaústěním
Stříbrného potoka (8)

lokalizace realizovaných
záchraných opatření

odbahnění suchou cestou
v zimě roku 2001 (9)

Naučná tabule vznikla ve spolupráci Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, Statutárního města Hradec Králové a Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky

Autoři fotografií:
Adamec Lubomír (1), Prausová Romana (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8), Veselý Jiří (9)
letecký snímek (©datový podklad MŽP, ZU 2007)
Další informace: <http://www.ochranaprirody.cz>